

ΤΕΧΝΗΤΗ ΔΙΑΚΟΠΗ ΤΗΣ ΕΓΚΥΜΟΣΥΝΗΣ (304 Π.Κ.)

Προστατευόμενο έννομο αγαθό: η εν γενέσει ανθρώπινη ζωή (δυναμική διαδικασία, εν δυνάμει ζωή) όχι το δημογραφικό συμφέρον, ούτε η μητέρα.

Οι αξιόποινες συμπεριφορές χωρίζονται αναλυτικότερα στις ακόλουθες κατηγορίες

α) Διακοπή της εγκυμοσύνης από τρίτα πρόσωπα εκτός της εγκύου

αα) Διακοπή της εγκυμοσύνης χωρίς τη συναίνεση της εγκύου.(κακούργημα, ποινή κάθειρξης)

αβ) Διακοπή της εγκυμοσύνης με τη συναίνεση της εγκύου (πλημμέλημα, ποινή φυλάκισης τουλάχιστον 6 μηνών)

Επισημαίνεται ότι στην περίπτωση αυτή απαιτείται η διακοπή να γίνεται «ανεπίτρεπτα»¹. Είναι προφανές ότι η χρήση αυτού του όρου γίνεται σε αντιδιαστολή με τις επιτρεπτές διακοπές εγκυμοσύνης, που τελούνται υπό τους όρους της παρ.4 (βλ. πιο κάτω για τον ειδικό λόγο άρσης του αδίκου)

αγ) Προμήθεια μέσων για διακοπή της εγκυμοσύνης από τρίτους προς την έγκυο (φυλάκιση τουλάχιστον έξι μηνών)

Προσοχή: εδώ τυποποιείται ως αυτοτελές έγκλημα μια μορφή

«συμμετοχής» τρίτου στην πράξη της εγκύου. Ο τρίτος είναι αυτουργός του εγκλήματος

¹ Αμφιλεγόμενη είναι η δογματική ένταξη αυτού του στοιχείου που θεωρείται είτε α) στοιχείο της αντικειμενικής υπόστασης, β) ειδικό στοιχείο αδίκου γ) απλώς επισήμανση, έμφαση του γενικού στοιχείου της τυπικού αδίκου ή παρανόμου της πράξης, που κρίνεται in concreto αναγκαία. Αυτή η άποψη φαίνεται ορθότερη, ενόψει και της ύπαρξης του ειδικού λόγου άρσης του αδίκου της παρ.4 Πανεπιστημιακές σημειώσεις που διατίθενται στους φοιτητές του Τμήματος Νομικής του Πανεπιστημίου Αθηνών (κλιμάκιο Α-Ω) μέσω της πλατφόρμας η-τάξη ΕΚΠΑ. Απαγορεύεται η χρήση και εκμετάλλευσή τους για οποιονδήποτε άλλο σκοπό, όπως η εμπορική εκμετάλλευση, η διανομή τους από τρίτους, ή ανάρτηση σε άλλους ιστότοπους κ.λπ.

Η μεγάλη διαφοροποίηση στο πλαίσιο ποινής, ανάλογα με το αν υπάρχει συναίνεση² ή όχι της εγκύου, συνεπάγεται ότι, πέρα από το κύριο προστατευόμενο έννομο αγαθό που είναι η ζωή του εμβρύου, υφίσταται και ένα άλλο έννομο αγαθό, που μπορεί να οριστεί ως το δικαίωμα της ίδιας της εγκύου να αποφασίσει η ίδια αν θα αποκτήσει ή όχι παιδί.

Διακεκριμένες παραλλαγές του εγκλήματος του άρθρου 304 παρ.2 α:

- Κατά συνήθεια τέλεση (φυλάκιση τουλάχιστον δύο ετών)
- Εκ του αποτελέσματος διακρινόμενο έγκλημα με περαιτέρω αποτέλεσμα την βαρεία πάθηση του σώματος ή της διάνοιας της εγκύου (φυλάκιση τουλάχιστον δύο ετών)
- Εκ του αποτελέσματος διακρινόμενο έγκλημα με περαιτέρω αποτέλεσμα τον θάνατο της εγκύου (κάθειρξη μέχρι δέκα έτη).

β) Διακοπή της εγκυμοσύνης από την ίδια της έγκυο (πλημμέλημα, φυλάκιση μέχρι ένα έτος)

Οι μορφές τέλεσης αυτού του εγκλήματος είναι δύο:

βα) Η ίδια η έγκυος διακόπτει την εγκυμοσύνη της

ββ) Η έγκυος επιτρέπει σε άλλον να διακόψει την εγκυμοσύνη της.

Πρόκειται για ιδιαίτερο έγκλημα, αφού *αυτουργός* του μπορεί να είναι μόνο η έγκυος³.

² Ο χρησιμοποιούμενος στο άρθρο 304 Π.Κ. όρος «συναίνεση» δεν ταυτίζεται με την συναίνεση του γενικού μέρους ως λόγου άρσης του αδικού. Στο άρθρο 304 η συναίνεση δεν αίρει τον άδικο χαρακτήρα της πράξης, και τούτο, διότι η έγκυος είναι φορέας του παράλληλου, δευτερεύοντος εννόμου αγαθού και δεν έχει εξουσία διάθεσης του κύριου εννόμου αγαθού, της ζωής του εμβρύου. Πάντως, σε περίπτωση που αυτή η συναίνεση της εγκύου έχει αποκτηθεί με εξαναγκασμό, με εξαπάτηση κ.λπ. δεν λαμβάνεται υπόψη για την ποινική μεταχείριση του δράστη, ο οποίος θα τιμωρηθεί για το κακούργημα της παρ.1, δηλ. διακοπή εγκυμοσύνης χωρίς (γνήσια) συναίνεση.

³ Στην περίπτωση αυτή, κατ' εξαίρεση από τις γενικές ρυθμίσεις του Π.Κ., η έγκυος δεν θα τιμωρηθεί ως συμμετοχος στην αξιόποινη πράξη του τρίτου που διακόπτει την εγκυμοσύνη της, αλλά ως Πανεπιστημιακές σημειώσεις που διατίθενται στους φοιτητές του Τμήματος Νομικής του Πανεπιστημίου Αθηνών (κλιμάκιο Α-Ω) μέσω της πλατφόρμας η-τάξη ΕΚΠΑ. Απαγορεύεται η χρήση και εκμετάλλευσή τους για οποιονδήποτε άλλο σκοπό, όπως η εμπορική εκμετάλλευση, η διανομή τους από τρίτους, ή ανάρτηση σε άλλους ιστότοπους κ.λπ.

Ο ειδικός λόγος άρσης του αδίκου της παραγρ.4

Κοινές προϋποθέσεις για όλες τις περιπτώσεις της παρ.4 που πρέπει να συντρέχουν σωρευτικά:

α) συναίνεση εγκύου

β) η διακοπή γίνεται από γιατρό-μαιευτήρα γυναικολόγο

γ) με τη συμμετοχή αναισθησιολόγου

δ) σε οργανωμένη νοσηλευτική μονάδα.⁴

Επιπροσθέτως, για κάθε μια περίπτωση ισχύουν οι εξής προϋποθέσεις κατά περίπτωση

Περίπτωση α) Δεν έχουν συμπληρωθεί 12 εβδομάδες εγκυμοσύνης.

Πρόκειται για μια απλή προθεσμία, χωρίς πρόσθετα ουσιαστικά στοιχεία, που δίνει ένα αντίστοιχο χρονικό περιθώριο στην έγκυο να διακόψει την εγκυμοσύνη αν το επιθυμεί.

Περίπτωση β) Δεν έχουν συμπληρωθεί 24 εβδομάδες εγκυμοσύνης και έχουν διαπιστωθεί « ενδείξεις σοβαρής ανωμαλίας του εμβρύου που

επάγονται τη γέννηση παθολογικού νεογνού» (η ενίοτε αποκαλούμενη ευγονική ένδειξη).

Πρόκειται για περιπτώσεις, όπου, με την βοήθεια των σύγχρονων ιατρικών διαγνωστικών μεθόδων, διαπιστώνεται ότι η συνέχιση της εγκυμοσύνης του εμβρύου με σοβαρή ανωμαλία θα οδηγήσει στη γέννηση με σοβαρά παθολογικά προβλήματα.

Περίπτωση γ) Αναπότρεπτος κίνδυνος για τη ζωή ή (σωματική, ψυχική) υγεία της εγκύου. Πρόκειται για τη λεγόμενη ιατρική ένδειξη. Είναι

αυτουργός του εγκλήματος της παρ.3. Η αυτοτελής ποινικοποίηση της πράξης για την έγκυο με την παράλληλη ηπιότερη ποινική της αντιμετώπιση συνδέεται προφανώς με την ιδιαίτερη θέση της εγκύου προς το έμβρυο

⁴ Επισημαίνεται ότι, πέρα από την πρώτη ουσιαστικού περιεχομένου προϋπόθεση (συναίνεση εγκύου), οι άλλες προϋποθέσεις έχουν (και) τυπικό –διαδικαστικό χαρακτήρα με στόχο να διασφαλισθούν οι αναγκαίες επιστημονικές-ιατρικές προϋποθέσεις και τεχνικές υποδομές, ώστε η σχετική επέμβαση να γίνει με ασφάλεια και να μπορούν να αντιμετωπισθούν αποτελεσματικά τυχόν επιπλοκές.

Πανεπιστημιακές σημειώσεις που διατίθενται στους φοιτητές του Τμήματος Νομικής του Πανεπιστημίου Αθηνών (κλιμάκιο Α-Ω) μέσω της πλατφόρμας η-τάξη ΕΚΠΑ. Απαγορεύεται η χρήση και εκμετάλλευσή τους για οποιονδήποτε άλλο σκοπό, όπως η εμπορική εκμετάλλευση, η διανομή τους από τρίτους, ή ανάρτηση σε άλλους ιστότοπους κ.λπ.

αξιοσημείωτο ότι εδώ δεν υπάρχει χρονικό όριο (επιτρέπεται καθ' όλη την διάρκεια της εγκυμοσύνης), απαιτείται όμως σχετική βεβαίωση του κατά περίπτωση αρμόδιου γιατρού, που θα πιστοποιεί τον κίνδυνο για την έγκυο

Περίπτωση δ) Δεν έχουν συμπληρωθεί 19 εβδομάδες εγκυμοσύνης και η εγκυμοσύνη «είναι αποτέλεσμα βιασμού, αποπλάνησης, αιμομιξίας ή κατάχρησης γυναίκας ανίκανης να αντισταθεί». Πρόκειται για την λεγόμενη **ηθική** ένδειξη. Με αυτήν προστατεύεται η προσωπική αξιοπρέπεια και ελευθερία του θύματος μιας σοβαρής αξιόποινης πράξης.

Στην περίπτωση που δεν συντρέχουν κάποιες από τις προϋποθέσεις της παρ.4 (π.χ. σύμπραξη αναισθησιολόγου, εισαγωγή σε οργανωμένη νοσηλευτική μονάδα) είναι δυνατή η εφαρμογή του γενικού λόγου άρσης του αδίκου περί καταστάσεως ανάγκης (άρθρο 25 Π.Κ).

Η ανθρωποκτονία με πρόθεση της εγκύου συρρέει αληθώς με την διακοπή της εγκυμοσύνης (αν απεβίωσε το έμβρυο) αφού πλήττονται διαφορετικά έννομα αγαθά⁵.

⁵ Το ίδιο συμβαίνει (δηλ. αληθής κατ'ιδέαν συρροή) και στις περιπτώσεις τεχνητής διακοπής εγκυμοσύνης, που τελείται με σωματικές βλάβες κατά της εγκύου.

Πανεπιστημιακές σημειώσεις που διατίθενται στους φοιτητές του Τμήματος Νομικής του Πανεπιστημίου Αθηνών (κλιμάκιο Α-Ω) μέσω της πλατφόρμας η-τάξη ΕΚΠΑ. Απαγορεύεται η χρήση και εκμετάλλευσή τους για οποιονδήποτε άλλο σκοπό, όπως η εμπορική εκμετάλλευση, η διανομή τους από τρίτους, ή ανάρτηση σε άλλους ιστότοπους κ.λπ.

ΣΩΜΑΤΙΚΗ ΒΛΑΒΗ ΕΜΒΡΥΟΥ Η ΝΕΟΓΝΟΥ (304 Α Π.Κ.)

Εδώ δεν προστατεύεται καν η εν δυνάμει ανθρώπινη ζωή, αλλά η σωματική ακεραιότητα/υγεία του εμβρύου ή του νεογνού. Συνεπώς το έγκλημα δεν εντάσσεται ορθά στο συγκεκριμένο κεφάλαιο.

Το αποτέλεσμα της πράξης είναι η βαριά σωματική βλάβη και γι αυτό ο νομοθέτης παραπέμπει σχετικά με την ποινή στο πλαίσιο ποινής του άρθρου 310 Π.Κ.⁶

Η επενέργεια στο σώμα της εγκύου μπορεί να γίνει με οποιοδήποτε τρόπο και όχι μόνο με σωματική βία⁷.

Προβλήματα δημιουργεί και η εισαγωγή του νομικά αδόκιμου όρου «νεογνό» που θα πρέπει να νοηθεί ως παιδί, το οποίο εμφανίζει την βαριά πάθηση του σώματος ή της διάνοιας ως συνέπεια της συμπεριφοράς του δράστη κατά τον χρόνο που δεν είχε ακόμη γεννηθεί (ήταν έμβρυο).

Σχετικά με την υπαιτιότητα του δράστη, απαιτείται δόλος του δράστη με τις διακρίσεις του άρθρου 310⁸.

⁶ Βλ. σχετικά τις σημειώσεις για τις σωματικές βλάβες και ειδικότερα το άρθρο 310 Π.Κ.

⁷ Υποστηρίζεται πάντως και η άποψη, με βάση την ιστορική ερμηνεία, ότι ως επενέργεια θα πρέπει να θεωρηθεί μόνο η βιαιοπραγία κατά της εγκύου.

⁸ Υποστηρίζεται και η άποψη ότι το άρθρο 304^A εκτός από την περίπτωση που σκοπούμενης σωματικής βλάβης σε βάρος του εμβρύου, είναι έγκλημα εκ του αποτελέσματος διακρινόμενο και άρα απαιτείται δόλος για την επενέργεια στην εγκύο ενώ για το περαιτέρω αποτέλεσμα της βλάβης στο έμβρυο/ νεογνό αρκεί αμέλεια..

Πανεπιστημιακές σημειώσεις που διατίθενται στους φοιτητές του Τμήματος Νομικής του Πανεπιστημίου Αθηνών (κλιμάκιο Α-Ω) μέσω της πλατφόρμας η-τάξη ΕΚΠΑ. Απαγορεύεται η χρήση και εκμετάλλευσή τους για οποιονδήποτε άλλο σκοπό, όπως η εμπορική εκμετάλλευση, η διανομή τους από τρίτους, ή ανάρτηση σε άλλους ιστότοπους κ.λπ.

Η ΔΙΑΦΗΜΙΣΗ ΜΕΣΩΝ ΤΕΧΝΗΤΗΣ ΔΙΑΚΟΠΗΣ ΤΗΣ ΕΓΚΥΜΟΣΥΝΗΣ

Πρόκειται για έγκλημα **αφηρημένης διακινδύνευσης**. Περιγράφονται δύο τρόποι τέλεσης του εγκλήματος

- «Όποιος δημόσια ή με την κυκλοφορία εγγράφων, εικόνων ή παραστάσεων αναγγέλλει ή διαφημίζει, έστω και συγκαλυμμένα, φάρμακα ή άλλα αντικείμενα ή τρόπους ως κατάλληλους να προκαλέσουν τεχνητή διακοπή της εγκυμοσύνης»
- «προσφέρει με τον ίδιο τρόπο υπηρεσίες δικές του ή άλλου για την εκτέλεση ή την υποβοήθηση διακοπής της εγκυμοσύνης»

Αυτοί οι δύο τρόποι τέλεσης συγκροτούν **ένα μη γνήσιο πολύτροπο ή σωρευτικώς μικτό έγκλημα**.

Αξίζει να επισημανθεί ότι και για τους δύο τρόπους η συμπεριφορά του δράστη πρέπει

α) δημόσια ή β) με κυκλοφορία εγγράφων, εικόνων ή παραστάσεων να α) αναγγέλλει ή β) διαφημίζει..... αντικείμενα ή τρόπους ως κατάλληλους να προκαλέσουν τεχνητή διακοπή της εγκυμοσύνης
Σχετικά με την λειτουργία της παραγρ.2 αμφισβητείται αν πρόκειται για ειδικό λόγο άρσης του αδίκου, ή αν δεν πληρούται καν η ειδική υπόσταση.